

CZESŁAW MIŁOSZ

Az a Valami

(TO)

*Hogy végre már elmondhassam, mi lakik bennem!
Kiáltok: emberek, hazudtam nektek,
Mikor azt mondtam: belőlem az a Valami hiányzik,
Holott mindig is bennem volt, éjjel s nappal is.
Annak a Valaminek köszönhetően
Voltam képes leírni gyűlékony városaitokat,
Gyorsan porladó szerelmeiteket és játékaitokat,
A fülbevalókat, tükröket, a vállról lecsúszó pántocskákat,
A hálószobák s harcterek jeleneteit.*

*Az írás védelmi stratégia volt számomra,
A nyomok eltüntetése. Mert az emberek általában
Nem szeretik, ha valaki tilosban jár.*

*A folyókat hívom segítségül, amelyekben valaha fürödtem,
A náddal benőtt tavakat, a bennük megbúvó kicsi pallókat,
A völgyeket, melyekben a nóták visszhangja esti fényekkel kergetőzik,
S bevallom, a létezését dicsérő lelkes verseim
Pusztán az emelkedett stílus gyakorlásai voltak,
Miközben a felszín alatt ott volt az a Valami, amelyet
Nincs merszem megnevezni.*

*Az a Valami hasonlatos a dermesztő idegen városban
bolyongó hajléktalan gondolataihoz.*

*S azt a pillanatot is felidézi, amelyben a bekerített zsidó
meglátja a közeledő német csendőrök rohamsisakját.*

*Az a Valami: a királyfi első sétája a városban, ahol találkozik
a valósággal: a nyomorral, betegségekkel, az öregséggel s a halállal.*

*Az a Valami egy mozdulatlan archoz is hasonlítható
(az arc gazdája éppen megtudja: örökre egyedül maradt),*

S emlékeztet a beteggel a biztos véget közlő orvos szavaira is.

*Mert az a valami azt jelenti: kőfalba ütköztünk,
s megértjük: ezt a falat nem hatja meg a könnyörgésünk.*

A költészetről, a Zbigniew Herbert halálát követő telefonhívások kapcsán

(O POEZJI, Z POWODU TELEFONÓW PO ŚMIERCI HERBERTA)

*A költészet létezését
nem a fogantatás,
nem a magzat vagy a szülés,
s nem is a gyors növekedés
vagy a hervadás és a halál
teszi szükségessé,
a versnek mindehhez semmi köze.*

*A költészet nem a szív
alkóvjában lakik,
nem is a máj indulataiban
vagy a vesék komor végzéseiben,
s nem is az oxigén kegyétől függő agyban.*

*Nem kötelessége a létezés, de létezik. –
Aki eddig szolgálta,
dologgá válva fekszik,
sóra és foszfátra bomlik,
s elmerül testháza
káoszában.*

*Reggel csengeni kezdnek a telefonok.
Állunk a tükör előtt,
a szalmakalapok, a szövet és vászonfejfedők
ma is felkerülnek a fejünkre.
A hiúság s a vágyak ma sem nyugszanak.*

*A költészet pedig a beteg lélekből,
a széteső szövetek sikolyából
s a karóba húzottak kínjából kiszabadulva*

*járja a világot
örök fényben.*

Voyeur

(VOYEUR)

*Földünket megleső világcsavargó voltam.
A galaktikus szappanbuborék benseje egyre változott, pezsgett.*

*Kalapkáii mellé orgonavirág volt tűzve, és csipkebugyit hordott,
terített asztalunkon az abroszt a napfoltok díszítették.*

*Vagy ott voltak, mondjuk, az empír ruhákból félig kibukó mellek!
Volt, hogy csak azért öltöttem rendjelekkel díszített színes frakkomba,
hogy mellkasom a hozzám tapadó kemény keblekre emlékezhessen.*

*Nem tudtam nem arra gondolni, mi rejtőzik a szoknyák mélyén,
úgy gondoltam: a habos alsóneműk, fodrok és viganók mögött sötétlő
nyílás a megismerés kertjébe vezet.*

*Aztán ők, a nők is megbaltak, s velük az atlaszselymek, a tükrök.
A dogaresszák, a hercegnők, a szolgálólányok.
Elszorul a torkom, hogy holtan a legszebb nő is csak tetem.*

*Valójában nem akartam velük szeretkezni,
nézve komikus színjátékukat,
csak a szemem, a sóvárgó, mobó szemem
kívánta őket.
A nézőtérén ott volt a filozófia s a grammatika,
a poétika és a matematika,
a logika, a rétorika,
a teológia, a hermeneutika,
s ott a bölcsek és próféták minden tudása,
hogy a felborzolt szőrű, megszelídíthetetlen
állatkáról szóló énekek éneke megszülethessen.*

Egy régi mogyoróbokorhoz

(DO LESZCZYNY)

*Nem ismeresz meg, pedig valóban én vagyok, ugyanaz a valaki,
aki egyszer, régen nyílnak való barna ágakat vágott rólad,
egyszerű, a nap felé igyekvő, fúrge vesszőket.
Arnyékod hatalmas, megnőttél, új hajtásokat eresztasz,
én meg, lásd, már bottal járok. Kár, hogy az egykori fiú
eltűnt, vághatna most botnak valót nekem, rólad.
Szerettem bronz kérgedet, rajta a fehéres bevonatot,
a mogyoró teljes színegyüttesét.
Örülök a tölgyfának s a kőrisnek is, hogy megmaradtak,
de leginkább neked örvendezem,
maga vagy a csoda, mint mindig: tele a mogyorók
gyöngyeivel, s a táncos mókusok sok újabb nemzedékével.*

*Van abban valami héraikleitoszi, ahogy itt állok:
az emlékezetem egy volt-valakié, egyszerre emlékszem rá,
hogy milyen volt, s arra, hogy milyen lehetett volna.
Semmi sem örök, de minden része az örökkévalóságnak,
s próbálom mindebben elhelyezni az én eleve elrendeltségemet is,
azt, amit tulajdonképpen nem szándékoztam elfogadni.
Boldog voltam a nyilammal – a mítoszok partján ólálkodva.
Arra, ami később történt velem, vállat vonhatunk:
életrajz, azaz kitaláció az egész.*

POST SCRIPTUM

*Életrajz, azaz kitaláció vagy egy nagy álom,
Egymásra rétegződő felhők a fényes nyírágak közötti égen.
Szőlőhegy a sárguló s rozsdás alkonyatban.
Nem sokáig voltam szolga és zarándok egyben.
Búcsút nyerve térek vissza a már nem létező úton.*

TŐZSÉR ÁRPÁD FORDÍTÁSA

